

|                |                                                  |
|----------------|--------------------------------------------------|
| zaaknummer:    | 769205                                           |
| afdelingsnaam: | BenO-Leef- & Vestigingsklimaat                   |
| steller:       | Marjolein Van Dongen                             |
| telefoonnummer | 035 629 2883                                     |
| onderwerp:     | Zienswijze op nieuwe regionale grondstoffenvisie |

## Voorstel

1. Bijgaande zienswijze op de concept-grondstoffenvisie 2021 vast te stellen en kenbaar te maken bij de regio Gooi en Vechtstreek.

## Samenvatting

In afstemming met de gemeenteraden werken de portefeuillehouders Milieu en duurzaamheid aan een nieuwe grondstoffenvisie. De raden hebben hieraan richting gegeven door zich uit te spreken over een aantal vraagstukken. De opbrengst van deze consultatie is verwerkt in de concept grondstoffenvisie. De concept-grondstoffenvisie wordt met dit voorstel ter consultatie aan uw raad aangeboden. Uw raad is in de gelegenheid een zienswijze kenbaar te maken op deze visie. Wij stellen voor dat u middels bijgevoegde zienswijze een aantal aandachtspunten meegeeft aan de regio. Na de zomer zal de visie worden vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de Regio.

## Inleiding

De context van afvalbeheer is veranderd. Hoe we 10 jaar geleden naar afval keken is niet meer hetzelfde als nu, anno 2021. De klimaatcrisis, het schaarser worden van grondstoffen en de impact van schadelijke stoffen op het milieu en onze gezondheid geven aan dat we tegen grenzen aanlopen. De urgentie wordt breed gevoeld en gedeeld: het moet anders. Dit geldt ook voor hoe we omgaan met afval.

We zijn in transitie naar een circulaire en toekomstbestendige economie en zullen de komende decennia in toenemende mate rekening moeten houden met veranderingen.

In 2020 is het lopende regionale programma Van Afval Naar Grondstof (VANG) van de Grondstoffen en Afvalstoffendienst (GAD) geëvalueerd en aansluitend zijn de portefeuillehouders Milieu en Duurzaamheid samen met de raden aan de slag gegaan met het ontwikkelen van een nieuwe grondstoffenvisie, op basis van een Startmemo grondstoffenvisie.

Als grondslag voor de visie heeft de regio Gooi en Vechtstreek een analyse gemaakt van de ontwikkelingen in de context van de gemeentelijke afvalinzameling en -verwerking, de ontwikkelingen in het rijksbeleid, de markt van afvalverwerking en in de circulaire economie in bredere zin. Voor twee systeemkeuzes, met grote impact op lange termijn, is een verdiepend onderzoek uitgevoerd om deze op voorhand mee te kunnen wegen in de invulling van de visie. Dat betreft de systeemkeuzes over de inzameling van verpakkingen van Papier, Metaal (blikjes) en Drankenkarton (PMD) en de invoering van een Gedifferentieerd Tarief (Diftar) in de afvalstoffenheffing. De raden hebben richting gegeven aan de visie in het vierde kwartaal van 2020 door zich uit te spreken over een viertal vraagstukken, in Hilversum op 11 november, zie *raadsvoorstel*. De raden hebben hierbij een duidelijke voorkeur aangegeven voor een nieuw ontwikkelperspectief en zich daarbij uitgesproken over Diftar, de inzameling van PMD en het benutten van kansen in relatie tot andere maatschappelijke opgaven. De visie die nu voorligt is het resultaat van het traject dat samen met de raden is doorlopen.

## Probleemstelling/doel

De grondstoffenvisie beschrijft hoe we in Gooi en Vechtstreek met onze grondstoffen en reststromen willen omgaan en hoe we deze inzetten in de weg naar een circulaire en toekomstbestendige economie.

De grondstoffenvisie vormt het kader voor het GAD uitvoeringsplan, dat na vaststelling van de grondstoffenvisie zal worden opgesteld. De grondstoffenvisie geeft daarnaast richting aan de samenwerking binnen en buiten de regio.

## Argumenten

Een veranderende context vraagt om een nieuwe visie

Hoe we 10 jaar geleden naar afval keken is niet meer hetzelfde als nu, anno 2021. De klimaatcrisis, het schaarser worden van grondstoffen en de impact van schadelijke stoffen op het milieu geven aan dat we tegen grenzen aan lopen. Ook als het gaat om afvalbeheer. Dat de context verandert is merkbaar. De afvalbeheer kosten nemen toe, terwijl de milieuresultaten achter blijven. De huidige kaders knellen, nieuwe kaders dienen zich aan. We zijn in transitie. Het moet anders. Met deze grondstoffenvisie zetten we in Gooi en Vechtstreek een eerste stap naar circulair en toekomstbestendig afvalbeheer. Slechts een deel van het afval is opnieuw te gebruiken als grondstof. Op het terugdringen van niet herbruikbaar materiaal moet aan de voorkant van de keten worden ingezet. Deze visie gaat dus over grondstoffen maar ook over afvalbeheer. De omslag in het denken hebben de gemeenten samen gemaakt. Hoe dit zich gaat vertalen naar wat we gaan doen is de vervolgstap.

Onze grondstoffen visie op hoofdlijnen:

1. We sturen op kosten, dienstverlening en duurzaamheidsprestaties van de afzonderlijke afvalstromen.
2. We richten ons op toekomstbestendig hergebruik en zetten in op verwerking van waardevolle producten en materialen, met de 10R-ladder als leidend principe; Rethink, Redesign, Reduce, Reuse, Repair, Refurbish, Remanufacture, Repurpose, Recycle en Recover.
3. We kaarten bij het rijk aan waar het knelt voor gemeenten en zetten in op de uitbreiding van producentenverantwoordelijkheid voor consumptiegoederen en verpakkingen, zowel voor de milieuverantwoordelijkheid als voor de kosten. We trekken hiervoor op met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Nederlandse Vereniging Reinigings- en afvalverwijderings Deskundigen (NVRD) en Metropoolregio Amsterdam (MRA)
4. We investeren alleen in nieuwe inzamelsystematiek als er duidelijkheid is over de milieuprestaties, kosten, de producentenverantwoordelijkheid en/of als het bedrijfsleven daartoe het initiatief neemt
5. We leggen de verbinding met klimaat- en milieudoelstellingen, sociale werkgelegenheid en kansen voor hergebruik
6. We vertalen de uitgangspunten van de grondstoffenvisie naar de bedrijfsvoering van de GAD (Grondstoffen en Afvalstoffen Dienst) in een uitvoeringsplan
7. We investeren in het noodzakelijk up-to-date houden van de dienstverlening, maar kiezen in deze tijd van transitie niet voor grote systeemwijzigingen (zoals Diftar)

De raden in de regio hebben richting gegeven aan de visie op basis van een drietal voorgelegde vraagstukken. De gemeenteraad van Hilversum zich hierover op 11 november 2020 uitgesproken.

1. *De sturing op afval verschuift van kwantitatieve sturing naar sturing op kosten, duurzaamheid en kwaliteit*

We omarmen met onze nieuwe visie de '10R'-strategieën voor circulariteit van het rijk en de bijbehorende rijksdoelstellingen. Daarmee geven we richting aan de transitie naar een circulaire economie. Het accent in het afvalbeheer verschuift daarbij van recycling en nuttige toepassing (de achterkant van de keten) naar preventie, slimmer ontwerp en hergebruik van producten en materialen (de voorkant van de keten). De raden hebben in het kader van de nieuwe Rijksbrede programma circulaire economie een voorkeur uitgesproken voor een nieuw ontwikkelperspectief ('B') dat meer gebaseerd is op kosten, duurzaamheid en kwaliteit van afzonderlijke afvalstromen en minder op de huidige kwantitatieve sturing op basis van kilogrammen en percentages van de totale hoeveelheid huishoudelijk afval (HHA). Afvalscheiding voor hoogwaardige materiaalstromen blijft belangrijk, maar meer scheiden leidt niet bij al het afval tot betere milieuprestaties.

2. *We kiezen niet voor de invoering van Diftar*

In de nieuwe context van de transitie naar een circulaire economie bieden de huidige kwantitatieve generieke prestatie-indicatoren voor afvalbeheer (in kilogrammen en percentages) onvoldoende basis en

houvast om te sturen op circulariteit en toekomstbestendigheid, om de kosten te beheersen en om door te ontwikkelen.

In lijn hiermee hebben de raden aangegeven niet voor de invoering van Diftar te zijn. De inzet van Diftar als instrument is vooral gericht op het stimuleren van afvalscheiding en bronscheiding van de totale hoeveelheid aangeboden HHA, en minder op de duurzaamheidsprestaties van afzonderlijke stromen en zal daarom in de Gooi en Vechtstreek niet worden ingevoerd. Daarbij vraagt Diftar om aanzienlijke investeringen. Tenslotte is de 'nascheidingstechniek' voor bepaalde materialen in opkomst wat slecht verenigbaar is met Diftar.

### *3. Analyse afvalstroom PMD; bron- of nascheiding*

Vanuit verschillende raden is aangegeven, dat zij de wijze van inzamelen van PMD in onze regio vervroegd tegen het licht willen houden en een opnieuw een keuze willen maken over de wijze van inzamelen. Het gaat hierbij vooral om de keuze tussen bronscheiding en nascheiding. Gelijktijdig aan de consultatieronde met betrekking tot de zienswijze van de grondstoffenvisie worden de raden daarom ook hierover geconsulteerd.

### *4. Kansen en verbindingen benutten*

We benutten kansen en leggen slimme verbindingen waar het gaat om hergebruik van waardevolle producten en materialen en kansen voor werkgelegenheid en circulaire bedrijvigheid. Dit is geen hoofddoel maar 'bijvangst'. De regionale grondstoffenvisie en uitvoeringstaken op afval- en grondstoffenbeheer kunnen zo een bredere maatschappelijke bijdrage leveren door bijvoorbeeld de koppeling aan het sociaal domein (werkgelegenheid) en het stimuleren van product en materiaal hergebruik in gemeenten.

## Kanttekeningen

*Het landelijk beleid is nog in ontwikkeling*

In 2018 is het programma VANG HHA (Huishoudelijk Afval) opgegaan in het Rijksbrede programma Circulaire Economie (CE). Het huidige kader (landelijk) is nog wel gericht op meer afvalscheiding en het terugdringen van de hoeveelheid restafval. Gemeenten zijn vanuit de Wet Milieubeheer (WM) verantwoordelijk voor het inzamelen en het verwijderen van het afval van huishoudens. Deze zorgplicht is uitgewerkt in het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP3). Het LAP3 bevat ook een richtlijn om via afvalscheiding het restafval per inwoner terug te brengen tot 30 kg per inwoner in 2025. Dit is echter een richtlijn en geen harde eis. Op de richtlijn wordt door het Rijk gestuurd via het VANG-beleid (gericht op meer afvalscheiding), financiële prikkels via inzamelvergoedingen voor bepaalde materiaalstromen in het kader van producentenverantwoordelijkheid (met name verpakkingsmateriaal) en het heffen van verbrandingsbelasting op restafval.

De verwachting is dat ook landelijk de koers steeds meer zal worden bijgesteld. Zo zal er geen nieuw Landelijk Afvalbeheerplan (LAP4) komen als vervolg op LAP3, maar een Circulair Materialenbeheer Plan. In 2018 is het programma VANG al opgegaan in het Rijksbrede programma circulaire economie. Door nu al na te denken over de toekomst, in beweging te komen en de juiste keuzes te maken, haken we aan en geven we samen met onze ketenpartners en hogere overheden vorm aan de transitie. Daarmee dienen we het belang van onze inwoners het beste en bouwen we actief mee aan een gezonde leefomgeving en circulaire economie. De nieuwe grondstoffenvisie gaat ons daarbij helpen. Gelet op de transitie naar CE waarin we ons bevinden en het nog ontbreken van een transitie kader voor gemeenten vanuit het Rijk zijn lange termijn investeringen in nieuwe afvalinzamelsystemen risicovol in deze fase. We zijn daarom terughoudend ten aanzien hiervan.

*Gemeenten hebben alleen invloed op de achterkant van de keten*

Gemeenten hebben geen invloed op de kwaliteit van de verwerking als het gaat om niet-duurzaam ontworpen en geproduceerde producten en materialen. Hier zien wij een grote verantwoordelijkheid voor het bedrijfsleven dat deze producten op de markt brengt en de consument. Als regiogemeenten zetten we in op uitbreiding van de verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven voor milieuverantwoorde verwijdering van consumptiegoederen en verpakkingen en het dragen van de kosten daarvoor, bij het behartigen van onze belangen en die van onze inwoners richting het Rijk.

## Financiën, middelen & capaciteit

De grondstoffenvisie op zichzelf heeft geen financiële consequenties. Wel zien we een stijging van kosten in de uitvoering door marktomstandigheden en ligt er een bezuinigingstaakstelling voor de Regio vanuit de gemeenten. Met het nog op te stellen uitvoeringsplan worden de mogelijke financiële effecten t.z.t. inzichtelijk gemaakt.

| Titel                    | Toelichting            | BEELDVORMING                                                                                                                                   | OORDEELSVORMING          | BESLUITVORMING   |
|--------------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|------------------|
| Nieuwe grondstoffenvisie | Vaststellen zienswijze | BVS evaluatie VANG op 19 november 2019<br><br>Startmemo grondstoffenvisie en richtinggevende vraagstukken in Raadsvergadering 11 november 2020 | Raadscommissie juni 2021 | Raad 7 juli 2021 |

## Uitvoering

De concept grondstoffenvisie ligt met dit voorstel ter consultatie voor aan de raden. Het portefeuillehoudersoverleg fysiek domein doet een voorstel voor de verwerking van de inbreng van de zeven gemeenteraden in de grondstoffenvisie. De grondstoffenvisie wordt vervolgens na het zomerreces vastgesteld door het Algemeen Bestuur in het kader van de overgedragen taak. Zij betrekken daarbij de inbreng van de raden en het advies van het portefeuillehoudersoverleg hierover. De uitvoering van de afvalinzameling en verwerking ligt bij de GAD. De grondstoffenvisie wordt door de GAD na vaststelling vertaald in een uitvoeringsplan.

Burgemeester en wethouders van Hilversum,  
de gemeentesecretaris,                      de burgemeester,

D. Emmer

Ch. B. Aptroot, wnd.

## Bijlage(n)

1. Zienswijze raad Hilversum op grondstoffenvisie
2. Grondstoffenvisie regio Gooi en Vechtstreek
3. Aanbiedingsbrief GAD meter 2020
4. GAD meter 2020